

Koronavirusna bolest 2019 (COVID-19): činjenice i zablude

11.4.2020.

Mnogo je informacija o novom koronavirusu (SARS-CoV-2) i bolesti koju uzrokuje (koronavirusna bolest, COVID-19). Veoma je bitno znati prave informacije utemeljene na relevantnim izvorima (Svjetska zdravstvena organizacija, Američki Centar za kontrolu i prevenciju bolesti, Johns Hopkins Medicine i drugi relevantni medicinski izvori).

Prezentiraćemo najčešća pitanja i tačne odgovore o novom koronavirusu i COVID-19 bolesti.

| Da li je novi koronavirus stvoren u laboratoriji i namjerno „pušten“ ?

Nije tačno. Kod određenih virusa rezervoar su životinje, kao što su šišmiš, ptice, ljuskari..., virusi podliježu određenim promjenama i prenose se sa životinje na čovjeka. Vjerovatno je na ovakav način prenesen i novi koronavirus sa životinja na čovjeka, a nakon toga uslijedio je prijenos sa čovjeka na čovjeka.

| Da li postoji povezanost između 5G mobilne mreže i COVID-19 ?

Ne postoje dokazi povezanosti između 5G tehnologije i bolesti COVID-19. COVID-19 se ne prenosi radiotalasima/mobilnom mrežom. Ova nova bolest se prenosi kapljicama koje inficirana osoba izbacuje kihanjem, kašljanjem, izdisajem ili prilikom govora. Dodirom kontaminiranih predmeta i površina neopranih rukama i nakon toga dodiranjem očiju, nosa i usta moguće se zaraziti se novim koronavirusom.

5G je nova generacija mobilne mreže koja za prijenos informacija/podataka koristi neionizirajuće radiotalase. NE postoje relevantni dokazi da je 5G mobilna mreža štetna za ljudsko zdravlje. **COVID-19 se pojavio u mnogobrojnim državama koje nemaju 5G mobilnu mrežu.**

| Da li je moguće ozdravljenje od koronavirusne bolesti 2019 (COVID-19)? Da li zaraza sa novim koronavirusom znači da će pojedinci imati bolest cijeli život ?

Najveći broj ljudi koji oboli od COVID-19 ozdravi i eliminira novi koronavirus iz organizma. Oboljeli se treba obavezno liječiti. Ako se javi povišena tjelesna temperatura, kašalj i otežano disanje, treba potražiti medicinsku pomoć što ranije – **ali najprije treba nazvati telefonom nadležnu zdravstvenu službu.** Najveći broj pacijenata se oporavi/ozdravi zahvaljujući potpornom liječenju.

Da li od novog koronavirusa oboljevaju samo starije ili su i mlađe osobe podložne novom koronavirusu?

Novi koronavirus može zaraziti sve dobne skupine! Smatra se da su starije osobe i osobe sa postojećim hroničnim oboljenjima (poput astme, dijabetesa i srčanih bolesti) osjetljivije da postanu ozbiljno bolesni od COVID-19. Svjetska zdravstvena organizacija preporučuje da svi dobni uzrasti preduzmu korake kako bi se zaštitili od novog koronavirusa, prvenstveno pridržavajući se praktičiranja primjerene higijene ruku i respiratorne higijene (prekrivanje nosa i usta papirnom maramicom tokom kihanja i kašljanja ili kašljanje i kihanje u savijeni lakat) i održavanja socijalne distance (rastojanje između dvije osobe ~2 m).

| Da li se novi koronavirus može prenijeti u područjima s toplom i vlažnom klimom?

Novi koronavirus se može prenijeti u područjima sa toplom i vlažnom klimom. Dosadašnji dokazi ukazuju da se novi koronavirus može prenijeti na SVIM PODRUČJIMA, uključujući područja s toplim i vlažnim vremenom. Bez obzira na klimu, treba primjenjivati zaštitne mjere ukoliko živite ili putujete u područje u kojem se pojavio novi koronavirus. Potrebno je izbjegavajte putovanja u područja u kojima se pojavio novi koronavirus ukoliko ona nisu apsolutno neophodna.. Najbolji način da zaštitite od novog koronavirusa je temeljno i često pranje ruku. Ovim načinom eliminira se virus koji može biti na rukama i izbjegava se infekcija do koje može doći dodiranjem očiju, usta i nosa.

| Da li hladno vrijeme i snijeg mogu suzbiti koronavirus ?

Hladno vrijeme i snijeg NE mogu suzbiti novi koronavirus. Ne postoje relevantni dokazi da hladno vrijeme može ubiti koronavirus ili druge uzročnike bolesti. Normalna temperatura ljudskog organizma iznosi oko 36,5 °C –37 °C, bez obzira na vanjsku temperaturu ili vrijeme. Hladno vrijeme potiče boravak više ljudi u zatvorenom prostoru, što omogućava širenje većine zaraznih bolesti koje se prenose kapljičnim putem, pa tako i novog koronavirusa. Najefikasniji način zaštitite od novog koronavirusa je temeljno i često pranje ruku sapunom i vodom ili učestalo brisanje ruku dezinfekcionim sredstvima na bazi alkohola (minimalno 60%) i održavanje socijalne distance.

| Da li izlaganje suncu ili temperaturi >25 °C sprječava koronavirusnu bolest 2019 (COVID-19)?

Novim koronavirusom (SARS-CoV-2) se može zaraziti bez obzira da li je vrijeme sunčano ili toplo. Prijavljeni su slučajevi COVID-19 bolesti u zemljama sa toplom klimom. Da bi se zaštitili treba redovno i temeljno prati ruke, izbjegavati dodirivati oči, nos i usta i održavati socijalnu distancu.

| Da li vruća kupka sprječava širenje novog koronavirusa?

Vruća kupka NE sprječava širenje novog koronavirusa. Normalna tjelesna temperatura ljudskog organizma je oko 36,5 °C – 37 °C, bez obzira na temperaturu kupke ili tuša. Zapravo, kupka sa veoma vrućom vodom može biti štetna jer može dovesti do opekotina. Najbolji način zaštite od novog koronavirusa je često i temeljno pranje ruku sapunom i vodom. Na taj način se eliminira virus koji može biti prisutan na rukama i sprječava se infekcija do koje može doći dodiranjem očiju, usta i nosa.

| Da li UV dezinfekcione lampe mogu ubiti novi koronavirus ?

UV lampe NE mogu se koristiti za sterilizaciju ruku ili drugih dijelova kože jer UV zračenje može izazvati iritaciju a prolongirana i učestala upotreba može biti povezana sa rakom kože.

| Može li nanošenje alkohola ili hlora po cijelom tijelu suzbiti koronavirus?

Ne može. Nanošenjem alkohola ili hlora po cijelom tijelu neće ubiti viruse koji se već prodri u tijelo. Alkohol i hlor su otrovni te nanošenje istih na tijelo **NIJE PREPORUČLJIVO**. Alkohol i dezinficijensi na bazi hlora mogu biti štetni za vidljive sluznice (oči, usta i dr.) i odjeću. Alkohol i hlor se koriste za dezinfekciju površina, pri čemu se trebaju koristiti prema odgovarajućim preporukama.

| Može li redovito ispiranje nosa fiziološkom otopinom pomoći u sprječavanju infekcije novim koronavirusom?

Ne može. Nema dokaza da redovno ispiranje nosa fiziološkom otopinom štiti ljude od infekcije novim koronavirusom. Postoje određeni dokazi da redovno ispiranje nosa fiziološkom otopinom može pomoći bržem oporavku od obične prehlade. Nije dokazano da redovno ispiranje nosa sprječava infekcije dišnog sistema.

| Da li konzumiranje bijelog luka može pomoći u sprječavanju infekcije novim koronavirusom?

Ne može. Bijeli luk je zdrava hrana koja ima određena antimikrobna svojstva. Nema dokaza da konzumacija bijelog luka štiti ljude od novog koronavirusa.

| Koliko su termalni skeneri efikasni u otkrivanju ljudi zaraženih novim koronavirusom?

Termalni skeneri su efikasni u otkrivanju osoba koje imaju povišenu tjelesnu temperaturu, koja može biti povezana sa infekcijom novim koronavirusom. Oni ne mogu otkriti ljude koji su zaraženi, ako još uvijek nisu dobili povišenu tjelesnu temperaturu. Potrebno je ~ 2– 10 dana prije nego što osobe, koje su zaražene novim koronavirusom, postanu bolesne i dobiju povišenu tjelesnu temperaturu. Kod nekih zaraženih od COVID-19 ne javlja se povišena tjelesna temperatura.

Termalni skeneri NE mogu razlikovati osobe koje imaju povišenu tjelesnu temperaturu zbog zaraze novim koronavirusom od osoba koje imaju povišenu tjelesnu temperaturu usljed neke druge bolesti praćene povišenom tjelesnom temperaturom.

| Da li zadržavanje daha ≥ 10 sekundi bez popratnog kašlja ili nelagodnosti znači da neko ima koronavirusnu bolest 2019 (COVID-19) ili neku drugu plućnu bolest?

Ne znači. Nije moguće vježbom sposobnošću zadržavanja daha potvrditi ili isključiti postojanje COVID-19. Najčešći simptomi COVID-19 su povišena tjelesna temperatura, suh kašalj i umor. Kod nekih ljudi se može razviti teška forma bolesti, kao što je upala pluća. Najbolji način utvrđivanja bolesti je laboratorijski test (za sada RT-PCR za detekciju SARS-CoV-2). Mnogobrojna patološka stanja mogu narušiti urednu funkciju pluća, kao što su između ostaloga infekcije, nasljedna oboljenja, bronhijalna astma i druga oboljenja, te se koriste određeni testovi/ pretrage za procjenu respiratorne funkcije, pri čemu se NE koristi vježba sposobnosti zadržavanja daha.

| Da li odgovarajuće vakcine štite od novog koronavirusa?

Druge vakcine ne pružaju zaštitu od koronavirusa, kao što su vakcina protiv pneumokokam vakcina protiv Haemophilus influenzae tipa B (Hib) i vakcina protiv influenzae. SARS-COV-2 je novi i drugačiji od prethodnih koronavirusa tako da treba **posebna vakcina** za ovaj novi koronavirus. Naučnici pokušavaju razviti vakcinu protiv novog koronavirusa i ulažu maksimalne napore. Iako druge vakcine nisu efikasne protiv novog koronavirusa, pandemija nam pokazuje da je zahvaljujući vakcinaciji omogućena zaštita od mnogobrojnih zaraznih bolesti (vakcinopreventabilne bolesti).

| Da li su antibiotici efikasni u sprječavanju i liječenju novog koronavirusa?

Ne, antibiotici ne djeluju protiv virusa, nego samo protiv bakterija! Novi koronavirus je virus i antibiotici se ne trebaju koristiti u prevenciji ili liječenju COVID-19 bolesti. Međutim, kod određenih hospitaliziranih bolesnika indicirani su antibiotici zbog moguće bakterijske superinfekcije infekcije

| Postoje li neki specifični lijekovi za sprječavanje ili liječenje COVID-19?

Do danas nema preporučenog specifičnog lijeka za sprječavanje ili liječenje novog koronavirusa. Zaraženi sa novim koronavirusom trebaju dobiti adekvatnu njegu kako bi se ublažili i liječili njihovi simptomi, a oni s teškom formom bolesti trebaju dobiti optimalnu potpurnu njegu. Određeni specifični lijekovi su u fazi testiranja i bit će testirani kroz klinička istraživanja. Svjetska zdravstvena organizacija u saradnji sa raznim partnerima će ubrzati istraživanje i pomoći u razvoju lijeka/lijekova za sprječavanje ili liječenje COVID-19, što uključuje i skorašnju vakcinu protiv novog koronavirusa.

Izvor:

- Modificirano prema World Health Organization. Coronavirus disease (COVID-19) advice for the public: Myth busters. Dostupno na : <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public/myth-busters> (9.4.2020).
- Centers for Disease Control and Prevention. Frequently Asked Questions. Dostupno na: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/faq.html> (10.4.2020)
- Modificirano prema Johns Hopkins Medicine. Coronavirus Disease 2019: Myth vs. Fact Dostupno na : <https://www.hopkinsmedicine.org/health/conditions-and-diseases/coronavirus/2019-novel-coronavirus-myth-versus-fact> (10.4.2020).

Pripremio: Centar za nastavnu i naučno-istraživačku djelatnost JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo